

המאפיינים היהודיים של המדינה

חורף עח

באחרונה הוקמה ועדה ציבורית שתבחן דרכים ותגבש המלצות להעמקת הלימוד על מורשת יהדות ספרד והמזרח בבתי הספר, כדי לתת לנושא זה ביטוי הולם וראוי בתוכנית הלימודים, כפי שקובע החוק. יוזמי הקמת הוועדה הסבירו כי היא נועדה להגביר את הידע של תלמידי ישראל על מורשת ישראל ועל המסורת היהודית שהתקיימה בקהילות יהודיות שונות. — ציין והצג את החוק המבטא את האופי היהודי של מדינת ישראל, שיוזמי הוועדה מבקשים לממש. הסבר כיצד חוק זה בא לידי ביטוי בקטע.

חורף עט

שחקני כדורגל יהודים פנו להתאחדות לכדורגל בטענה שהם נאלצים לשחק כדורגל בשבת, וזאת בניגוד לחוק. לטענתם, כדי להיות שחקני כדורגל מקצועיים ולהתפרנס מעיסוק זה עליהם להשתתף במשחקים הנערכים בשבת, וכך נמנעת מהם הזכות שלא לעבוד ביום זה. ההתאחדות לכדורגל סירבה להיענות לבקשתם.

של המשחקים.

א. ציין והצג את החוק שעליו התבססו השחקנים בפנייתם להתאחדות לכדורגל. הסבר כיצד חוק זה בא לידי ביטוי בקטע.

חורף עט

הצג שני מאפיינים יהודיים של מדינת ישראל שבאים לידי ביטוי בהכרזת העצמאות. הסבר כיצד אחד מן המאפיינים האלה בא לידי ביטוי בקטע. פרק שלישי (24 נקודות) קרא את הקטע שלפניך, וענה על שתיים מן השאלות 13-15.

להגדרה של מדינת ישראל "מדינה יהודית ודמוקרטית" יש משמעות ערכית חשובה ומעמד חוקתי. לכן יש חשיבות רבה לשאלות כמו: מה הם ערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית? כיצד נקבעים ערכים אלה, ומהו היחס הראוי ביניהם?

ערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית מייחדים אותה משאר המדינות הדמוקרטיות. יש הרבה מדינות דמוקרטיות בעולם, אך רק מדינת ישראל היא מדינה יהודית וכך ראו אותה מקימה. ההגדרה "מדינה יהודית" מבטאת את היותה של ישראל מדינתו של העם היהודי, לכן היא שייכת גם ליהודי התפוצות, ולכל יהודי העולם יש זכות לעלות אליה. ההיסטוריה שלה שזורה בהיסטוריה של העם היהודי, שפתח העיקרית היא עברית וערכיה נשענים על ערכי המוסר שלאורם פעלו חכמי ישראל במשך הדורות מאז ימי התנ"ך. ההגדרה של ישראל כמדינה דמוקרטית מורכבת יותר. לדעתי הדמוקרטיה מבוססת על שני יסודות. האחד — ההבנה שהמדינה היא של האזרחים והם שקובעים כיצד היא תתנהל ובידי מי. תפיסה זו נשענת באופן מובהק על הכרעת הרוב ועל המעמד החשוב של הגוף המחוקק שבו פועלים שליחי האזרחים. האחר — שמירה על עקרונות הדמוקרטיה ובראשם העיקרון של הכרה בזכויות הפרט ובזכויות המיעוט. בין שני היסודות האלה יש מתח פנימי, שכן הכרעת הרוב עלולה לפגוע בזכויות הפרט או בזכויות המיעוט. הפתרון הוא מימוש מידתי של כוח הרוב והבנה של הפרט כי זכויותיו כפופות להגבלות מסוימות.

מהו היחס הראוי בין ערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית לבין ערכיה כמדינה דמוקרטית? בעניין זה אסור לנו לנקוט גישה של העדפת ערך אחד על פני האחר. אין אנו חיים במדינה שהיא יהודית יותר משהיא דמוקרטית, ואין אנו חיים במדינה שהיא דמוקרטית יותר משהיא יהודית. אנו חיים במדינה יהודית ודמוקרטית. אני סבור שכדי שנוכל להמשיך לחיות יחד עלינו למצוא את המשותף בין חלקי החברה ולצמצם את הניגודים ואת נקודות החיכוך ביניהם. עלינו לחפש את המאחד ולא את המפריד, להיות מתונים ולא קיצוניים, ולקבל על עצמנו מערכת ערכים משותפת — יהודית ודמוקרטית. (מעובד על פי א' ברק, "חירותו של האדם במדינה יהודית ודמוקרטית", אתר הארץ, 18 בפברואר 2018)

חורף פ

שני גולשים שיתפו פוסט פוגעני שכתב אדם אחר נגד עיתון מקומי, ובתגובה על כך הגישו בעלי העיתון תביעה משפטית נגדם. השופטים קיבלו את התביעה ופסקו לטובת בעלי העיתון. בנימוק לפסק הדין כתבו השופטים שבחקיקה הקיימת אין מענה למקרים שבהם גולשים משתפים פוסטים פוגעניים שכתבו אנשים אחרים, ולכן הם התבססו בפסיקתם על מקורות יהודיים העוסקים באחריותו של מי שמשותף דברים שאמרו או כתבו אחרים.

ב. ציין והצג את החוק שאפשר לבית המשפט להתבסס בפסיקתו על מקורות יהודיים. הסבר כיצד חוק זה בא לידי ביטוי בנימוק של השופטים.

חצב ברק עח

בתגובה על טענה זו ענה משרד התקשורת כי בישראל פועל ערוץ רדיו ממלכתי ייחודי עבור הציבור החרדי.

ערוץ זה מממש במלואו את לשון החוק הקובע כי על ערוצי התקשורת הממלכתיים להביא לידי ביטוי בתוכניותיהם ערכים מן המסורת היהודית. לכן הדעות והערכים הנפוצים בחברה החרדית זוכים לביטוי הולם ברדיו על אף ביטול התוכנית.

ציין והצג את החוק שהתגובה של משרד התקשורת התבססה עליו.

הסבר כיצד חוק זה בא לידי ביטוי בקטע.

חצב ברק עח

הסבר כיצד המנון המדינה וסמל המדינה מבטאים את היותה של ישראל מדינה יהודית.